

sayı
37

ISSN 1305-5178

dergi **Bilkent**

altinkaynak.

"Altın ve pırlantada zarafetin kaynağı"

444 6 444 www.altinkaynakstore.com

Yayının Adı
Dergi Bilkent

Sayı 37
ISSN 1305-5178
Haziran 2022

Yayının Türü
Yaygın süreli yayın

Yayın Şekli
6 aylık - Türkçe, İngilizce

Yayın Sahibi
Bilkent Üniversitesi adına
Prof. Dr. Abdurrahman Kürşat Aydoğan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Prof. Dr. Behzat Orhan Aytür

Editör
Dr. Öğr. Üyesi Örsan Öрге

Yayın Yönetmenleri
Levent Başara
Burak Tokcan

Kapak
Maria Brzozowska

Yayın İdare Adresi
Bilkent Üniversitesi
06800 Bilkent/Ankara
Telefon: (312) 290 24 26
Faks: (312) 266 41 91
E-posta: dergi@bilkent.edu.tr
İnternet: www.bilkent.edu.tr
Yayıncı Sertifika No.: 51344

Tasarım ve Baskı
Meteksan Matbaacılık A.Ş.
Beytepe Köyü Yolu No.: 3
06800 Bilkent/Ankara
Telefon: (312) 266 44 10 pbx
Faks: (312) 266 41 50
E-posta: info@meteksan.com.tr
İnternet: www.meteksan.com.tr
Sertifika No.: 46519

**Bilkent Üniversitesi İletişim Ofisi tarafından
hazırlanan Dergi Bilkent, üniversitenin
veri tabanındaki mezunlara gönderilir.**

içindekiler

2 rektörün mesajı

3 üniversiteden haberler

6 portre

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölüm Başkanı
Doç. Dr. Yasemin Afacan

10 bir başarı öyküsü

İşletme Fakültesi Mezun
Sitare Sezgin

14 diploması

Uluslararası İlişkiler Bölümü Mezun
Emre Zeki Karagöl

18 çikolata yapımı

İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezun
Gamze Baş

22 bilkent'ten sonra

24 mezunlardan haberler

34 sınıf haberleri

35 bilkent senfoni'den haberler

Değerli Bilkentliler,

Öncelikle Rektörlük görevini devraldığım ve bu görevi 2010'dan bugüne başarıyla sürdürmüş olan Prof. Dr. Abdullah Atalar hocamıza, Bilkent Üniversitesi'ne verdiği çok önemli hizmetler dolayısıyla teşekkür etmek istiyorum.

Yüz yüze eğitimle beraber kampüse dönen öğrencilerimizin enerjisiyle 2021-2022 akademik yılını tamamladık. Akademik yılın sonlarına doğru, pandemi sürecinde ertelemek zorunda kaldığımız bir geleneksel Bilkent etkinliğini tekrar gerçekleştirmenin sevincini de yaşadık. Bilkentlilerin anılarında özel bir yere sahip olan Bahar Şenliği, Merkez Kampüs çim alanda yeniden düzenlendi ve Odeon'daki Manga konseriyle açıldı.

Pandemiden yavaş yavaş uzaklaştığımız bu günlere ulaşmamızda Türkiye ve dünya ölçeğinde bilimin ve bilim insanlarının payı yadsınamaz. Dr. Öğr. Üyesi Urartu Şeker (Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Enstitüsü - UNAM), SARS-COV-2 Tanısına Yönelik RNA Anahtar Sistemlerinin Geliştirilmesi projesiyle TÜBA tarafından Tanı Alanında COVID-19 Küresel Salgınla Mücadele Birincilik Ödülü'ne değer görüldü. Dr. Öğr. Üyesi Lutz Peschke (İletişim ve Tasarımı Bölümü) ise pandemide bilgi etkileşimini araştırdığı çalışmasıyla TÜBİTAK'tan ödül aldı. Farklı kurumlardan araştırma desteği kazanan öğretim üyelerimize dair haberlerin yanı sıra dergimizin diğer içeriklerini de keyifle okuyacağınızı ümit ediyorum.

Bu akademik yılın Öğretimde Üstün Başarı Ödülleri'ne ise Prof. Dr. İlker Temizer (Makine Mühendisliği Bölümü), Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Can Aksoy (Hukuk Fakültesi), Dr. Öğr. Üyesi Ercüment Çiçek (Bilgisayar Mühendisliği Bölümü) ve Dr. Öğr. Üyesi Hande Ilgaz (Psikoloji Bölümü) layık görüldü. Bahar yarıyılına ait bir başka önemli haber de Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü'nün Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu'ndan tam akreditasyon almasıydı. Her bölümümüzde özenle sürdürülen eğitim faaliyetleri, öğretim kadromuzun nitelikli çalışmaları, öğrencilerimizin performansı ve mezunlarımızın kariyer öyküleri, Bilkent camiasının ve markasının ne kadar güçlü olduğunu bizlere göstermeye devam ediyor. Bu başarının devamlılığına katkı sağlamak isterseniz üniversitemizin burs, eğitim ve araştırma projelerine <https://stars.bilkent.edu.tr/bagis> üzerinden destek olabilirsiniz.

Bildiğiniz gibi 2021-2022 akademik yılı Bilkent Üniversitesi'nde Sürdürülebilirlik Yılı olarak ilan edilmişti. Bu doğrultuda üniversitemizin araştırma ve eğitim faaliyetleri ile kampüs yaşamına ilişkin çeşitli süreçlerinde "sürdürülebilirlik" temasına yönelik birçok çalışma ve proje hayata geçirildi. Dergi Bilkent de bu kapsamda üniversitenin veri tabanındaki tüm mezunlara ilk kez elektronik ortamda gönderiliyor. Bu yeni deneyimle ilgili görüşlerinizi öğrenebilmek için size ayrıca ulaşacak, uygulamanın geleceğini geri bildirimlerinize göre planlayacağız.

Yaz mevsiminin güzellikleriyle birlikte herkese mutlu ve sağlıklı günler diliyorum.

Prof. Dr. Kürşat Aydoğan
Rektör Vekili

Rektörlük Atamaları

Abdullah Atalar

Kürşat Aydoğan

Bilkent Üniversitesi Mütevelli Heyeti, Rektör Prof. Dr. Abdullah Atalar'ın görev süresinin sona ermesi ve yaş haddi nedeniyle yeniden atanmasının mümkün olmaması dolayısıyla, Prof. Dr. Kürşat Aydoğan'ın Rektör olarak atanmasına karar verdi. Onay süreci sonuçlanana kadar Rektör Vekili olarak atanan Prof. Dr. Kürşat Aydoğan, 1986'da üniversitemizin kadrosuna katılmış ve İşletme Fakültesi'nin Kurucu Dekanlığını üstlendikten sonra 18 yıl İdari ve Mali İşler Rektör Yardımcısı olarak görev almıştı.

Bilkent Üniversitesi'nde 36 yıl boyunca bölüm başkanı, Provost Yardımcısı, Provost ve Rektör olarak görev yapmış olan Prof. Dr. Abdullah Atalar, Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü'nde öğretim üyeliğine ve Bilkent Holding'de Yönetim Kurulu Başkanlığı görevine devam edecek.

Mütevelli Heyeti ayrıca Prof. Dr. Orhan Aytür'ün Akademik İşler Rektör Yardımcısı (Provost), Prof. Dr. Erdal Erel'in İdari ve Mali İşler Rektör Yardımcısı ve Genel Sekreter, Prof. Dr. Ezhan Karaşan'ın ise Öğrenci İşleri Rektör Yardımcısı olarak atanmasını onayladı.

Üniversitemizde Provost Yardımcısı ve Öğrenci İşleri Rektör Yardımcısı olarak görev yapmış olan Prof. Dr. Orhan Aytür, görevini Prof. Dr. Adnan Akay'dan devraldı. Prof. Dr. Adnan Akay, Makine Mühendisliği Bölümü Kurucu Başkanı ve Provost olarak hizmet verdiği 13 yıllık dönemin ardından Bilkent Üniversitesi'nden ayrıldı.

Atamasından önce Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak görev yapan Prof. Dr. Erdal Erel, ayrıca İşletme Fakültesi Dekanlığı ve Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştu.

Prof. Dr. Ezhan Karaşan ise Mühendislik Fakültesi Dekanı ve Mühendislik ve Fen Bilimleri Müdürü olarak görev yapıyordu.

Orhan Aytür

Erdal Erel

Ezhan Karaşan

Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü'ne Akreditasyon

Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü, Yükseköğretim Kurulu'na yetkilendirilmiş Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (TURAİ) tarafından akredite edildi. Bölümün eğitim kalitesi, öğretim kadrosunun yetkinliği, endüstriyle ilişkileri ve mezunlarının başarıları sonucu değer görüldüğü bu akreditasyon 5 yıl boyunca geçerli olacak.

Pandemide İletişim

Dr. Öğr. Üyesi Lutz Peschke (İletişim ve Tasarım Bölümü), Avrupa Komisyonu'nun Horizon 2020 programı kapsamında yürüttüğü projesiyle TÜBİTAK'tan ödül aldı. Dr. Peschke, PandeVITA başlıklı bu projede bilim dünyası ile toplum arasında pandemiye yönelik bilgi etkileşiminin verimliliğini araştırıyor.

TÜBA - GEBİP Ödülü

Dr. Öğr. Üyesi Fatih İnci (Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Enstitüsü - UNAM), TÜBA - GEBİP Ödülü'ne değer görülen araştırmacılar arasında yer aldı. TÜBA, 2001'den beri yürüttüğü bu programda, mühendislik, sağlık, toplum ve doğa bilimleri alanlarında çalışmalar yapan 40 yaş altı bilim insanlarına fon desteği sağlıyor.

BAGEP Ödülü

Emel Özđora Akşak

Hulusi Kafalıgönül

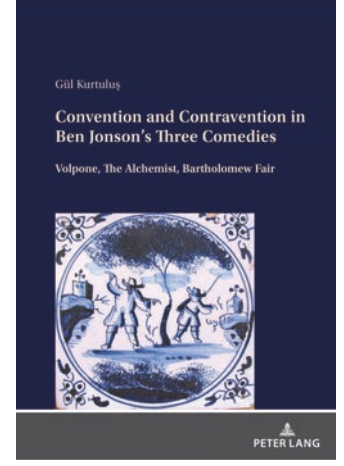
Doç. Dr. Emel Özđora Akşak (İletişim ve Tasarım Bölümü) ve Dr. Öğr. Üyesi Hulusi Kafalıgönül (Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Enstitüsü - UNAM), Bilim Akademisi Genç Bilim İnsanları Programı (BAGEP) Ödülü'ne değer görüldü. 2013'ten bu yana Bilim Akademisi tarafından düzenlenen bu ödül, 40 yaşın altındaki araştırmacıların bilimsel çalışmalarını desteklemek amacıyla veriliyor.

Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin

Üniversitemizin "Sürdürülebilirlik Yılı" olarak ilan ettiği 2021-2022 akademik yılında konuyla ilgili çeşitli etkinlikler düzenlendi. Hukuk Fakültesi'nin İklim ve Sürdürülebilirlik Konuşmaları Serisi'nde iklim krizinin sosyal, bilimsel ve politik boyutları tartışıldı. İşletme Fakültesi, Sürdürülebilirlik: Sorunlar, Çözümler ve Fırsatlar başlıklı bir çevrimiçi panel gerçekleştirdi. Kadınlık ve Sürdürülebilirlik adlı uluslararası projeye ise İletişim ve Tasarım Bölüm Başkanı Dr. Öğr. Üyesi Andreas Treske, Güzel Sanatlar Bölümü'nden Beata Z. Sladczyk ve öğrencilerimiz sanatsal çalışmalarla katkı sağladı.

Gül Kurtuluş'tan Yeni Bir Kitap

İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden Dr. Gül Kurtuluş'un "Convention and Contravention in Ben Jonson's Three Comedies: Volpone, The Alchemist, Bartholomew Fair" başlıklı kitabı, İsviçre merkezli yayınevi Peter Lang tarafından yayımlandı. Kitabında 17. yüzyıl İngiliz yazarlarından Ben Jonson'un oyunlarındaki komedi ve hiciv öğelerini inceleyen Dr. Kurtuluş, dönemin sosyal yaşamı ile Jonson'un güldürü geleneği arasındaki etkileşime ışık tutuyor.

Yenilikçi Bir Araştırma

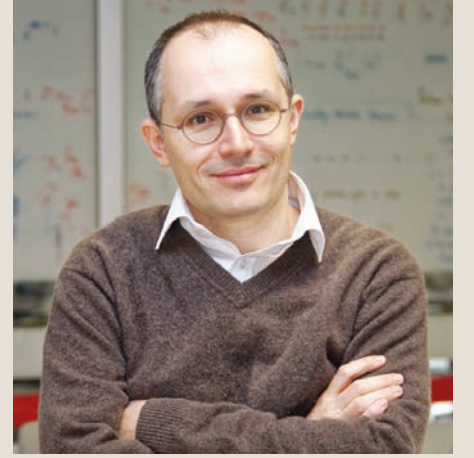

Doç. Dr. Ferdi Karadaş (Kimya Bölümü), Almanya merkezli Alexander von Humboldt Vakfı'nın verdiği Georg Forster Araştırma Ödülü'nü kazandı. Su ayrıştırma için düşük maliyetli katalitik sistemlerin geliştirilmesine yönelik bilimsel çalışmalarıyla ödüle değer görülen Dr. Karadaş, bu kapsamda ortak bir proje yürütmesi amacıyla Friedrich Schiller Üniversitesi'nden davet de aldı.

Duman ve İlday'a ERC Fonu

Tolga Mete Duman

F. Ömer İlday

Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Tolga Mete Duman ve Doç. Dr. F. Ömer İlday (Elektrik-Elektronik Mühendisliği ve Fizik Bölümleri), Avrupa Araştırma Konseyi (European Research Council - ERC) tarafından ileri düzey araştırma desteği (advanced grant) ile ödüllendirildi. Dr. Duman, DNA ile bilgi depolama ve 5G ötesi kablosuz iletişim gibi uygulamalar için senkronizasyon hatalarını bilgi kuramı ve kanal kodlama çözümleriyle ele alacağı "TRANCIDS: Sembol Ekleme ve Kayıp Kanalları Üzerinden İletim" projesiyle bu desteği kazandı. Dr. İlday ise kavramsal ve teknolojik olarak tamamen yeni, dokudan metale her türlü malzeme üzerinde kullanılacak evrensel bir lazeri hedefleyen "UNILASE: Evrensel Malzeme İşleme Lazeri İçin İkinci Model Kitleme" projesiyle söz konusu fona değer görüldü. Avrupa'da yürütülen bilimsel araştırmaların ilerlemesine katkı sağlamak için 2007'de Avrupa Birliği'nin kurduğu ERC, bugüne dek toplam 10 öğretim üyemize araştırma fonu desteği verdi.

Hocalarımıza Marie-Curie Bursu

Dr. Öğr. Üyesi Burçin Çakır (Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü) ve Dr. Öğr. Üyesi Seçil Gönültaş (Psikoloji Bölümü), Avrupa Komisyonu'nun Marie Skłodowska-Curie bireysel araştırma bursunu kazandı. Dr. Çakır makine öğrenmesi tekniklerinin daha verimli çalışabilmesini sağlayacak çip tasarımlarını konu alan araştırmasıyla, Dr. Gönültaş ise mülteci akranlarının uğradığı akran zorbalığına karşı mülteci olmayan çocuk ve gençlerin tepkilerini araştırdığı projesiyle bu bursu değer görüldü.

Burçin Çakır

Seçil Gönültaş

“Ülkemizde ve dünyada engelsiz, erişilebilir ve sürdürülebilir mekân tasarımına verilen önem arttı.”

portre

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölüm Başkanı Doç. Dr. Yasemin Afacan ile akademik ve mesleki ilgi alanlarını konuştuk.

Söyleşiye eğitim geçmişinizle başlayabilir miyiz? Akademik kariyer fikri eğitiminizin hangi aşamalarında biçimlendi?

Ortaokul ve liseyi Ankara Anadolu Lisesi'nde bitirdim. ODTÜ Mimarlık Bölümü'nden 2002'de lisans, 2004'te yüksek lisans derecelerimi aldım. Doktoramı 2008'de Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde tamamladım.

Mimarlık mesleğine ilgilim, babamın mimar olması nedeniyle, küçük yaşlarda başlamıştı. Lisans eğitimim sırasında, mimarlığın sektör uygulamalarının yanında, teorik ve kuramsal altyapısının tasarım problemlerini analiz etme ve çözmedeki rolü de ilgimi çekti. Mezuniyet sonrasında ilk tercihim, tasarım pratiğini gerçekleştirebileceğim bir piyasa deneyimi elde edebilmektir. Öğrenciliği çok sevdiğimden dolayı yüksek lisansa da devam etmek istiyordum.

Yüksek lisansım sırasında Erboru ve İlhan Kural mimarlık ofislerinde mimarlık pratiğini tecrübe ettim. ODTÜ Kuzey Kıbrıs kampüs binaları tasarımı proje ekibinde yer aldım, mimari tasarım yarışmalarına katıldım ve dereceler aldım. Bu deneyimler, bana tasarıma yönelik bilginin üretilmesinde üniversite eğitiminin önemini hatırlattı.

Ben de sisteme akademisyen olarak katkı sağlamak istedim ve 2004'te Bilkent'te doktora başladım. Doktorayla başlayan asistanlık görevimin ve o dönem bölüm başkanımız olan Prof. Dr. Halime Demirhan hocamın, akademik bir kariyer sürdürmem konusunda etkisi büyük olmuştur.

Bilkent Üniversitesi'nin öğretim kadrosuna ne zaman katıldınız?

Yüksek lisans tezimi kentsel mekânlar ve engellilik üzerine tamamlamış, doktora da

ölçek olarak iç mekân tasarımına yönelmiştim. Doktora'dan sonra yurt dışı hedefim vardı. University of Colorado Boulder Mimarlık Bölümü'nden doktora kabulü almıştım; ancak Türkiye'de kalıp iç mimarlık ve çevre tasarımı alanında araştırma yapabileceğim, bilimsel araştırma olanaklarının çok zengin olduğu, disiplinli ve güçlü bir kurum olan Bilkent Üniversitesi'ni tercih ettim.

Doktoramı bitirdikten sonra Birleşik Krallık'ta Queen's University Belfast'ın öğretim kadrosuna katıldım. Orada da çok iyi araştırma ve eğitim olanakları ışığında iki yıl kadar çalıştım. Eşimin iş durumu sebebiyle Türkiye'ye dönmem gerekince ilk tercihim yine Bilkent İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü oldu.

Birleşik Krallık ve Türkiye'deki iç mimarlık ve tasarım alışkanlıklarını karşılaştırdığınızda ortaya nasıl bir tablo çıkıyor?

Birleşik Krallık, mimarlık eğitimi ve meslek pratiği açısından Türkiye'den oldukça farklı. İngiltere'de sunulan mimarlık programlarında lisans eğitimi 3 yıl sürer. Sonrasında bir yıl yüksek lisans eğitimi alınır. Yüksek lisans derecesi Royal Institute of British Architects (İngiliz Kraliyet Mimarlar Enstitüsü - RIBA) tarafından onaylanan mezunlar RIBA üyesi olur. Mimarlık mezunları da mimar, mimari teknisyen ve iç mimar kadrolarında çalışabilir.

Birleşik Krallık'taki akademik yükselme süreci "lecturer, senior lecturer, reader, professor" şeklinde devam eder. Birleşik Krallık'ta ve birçok Avrupa ülkesinde, Türkiye'den farklı olarak, mimarlık alanında profesör olmak için doktora derecesi aranmaz.

Tasarım alışkanlıklarını ise şöyle karşılaştırabilirim. Çalışmış olduğum üniversitede mimarlık, inşaat mühendisliği ve planlama disiplinleri tek fakülte altındaydı. Mimari tasarım eğitimi daha çok mühendislik ve planlama odaklıydı. Birleşik Krallık'ta iç mimarlık eğitiminin daha çok iç mekân tasarımı olarak adlandırıldığını, ürün tasarımı, görsel iletişim tasarımı ve hatta moda tasarımı gibi alt disiplinlerle beraber çalıştığını görmeniz mümkün.

Güncel araştırma alanlarınızı öğrenebilir miyiz?

Ülkemizde ve dünyada son yirmi beş yılda engelsiz, erişilebilir ve sürdürülebilir mekân tasarımı ve planlamasına verilen önem arttı. Buna rağmen kentsel çevre, binalar ve bina içlerinin çoğu, sadece yaşlılar ve engelliler için değil, birçok birey için rahatça kullanılabilir veya erişilebilir nitelik taşıyor.

Literatürde kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımını ürün tasarımı, yapı çevre

ve kentsel mekânlarda örneklediren, ilk evrelerden başlayarak tasarım sürecinin doğal parçaları hâline getirmenin önemini vurgulayan kuramsal çalışmalar görebiliyoruz. Yine de evrensel tasarım ve herkes için tasarım yaklaşımlarının farklı kullanıcı ihtiyaçlarına göre öncelik sırasına konulduğu, disiplinlerarası metodların mimari tasarım pratiğine nasıl aktarıldığının incelendiği ve uygulandığı araştırmaların sayısı az. Ben de araştırmalarımda bu boşluğu doldurmak amacıyla, nörobilim, psikoloji, bina fiziki gibi disiplinlerarası ve kullanıcı odaklı modellerle beraber, tasarımcıların bilişsel tasarım sürecinde kullanıcı bilgisini ortaya çıkarabileceği ve bütünleştirebileceği değerlendirme yöntemlerine yoğunlaşıyorum.

Araştırmalarımda kayda değer bir kısmını yaşlı dostu mekân tasarımları oluşturuyor. Dünya nüfusunun maalesef hızla yaşlanmakta olması sebebiyle kentsel ölçekte ve bina iç mekânlarında teknoloji odaklı geriatrik tasarımlar büyük önem kazanmaya başladı. Bu kapsamda sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve hatta karma gerçeklik içerikli teknolojiler uygulamalar aracılığıyla yaşlı dostu mekân simülasyon analizleri ve kullanıcı ihtiyaç algoritmaları çalışmaları yapmaktayım.

Ayrıca sürdürülebilir iç mekânlar ve sürdürülebilir iç mekân hava kalitesinin kullanıcı performansı, mutluluğu ve yaşam kalitesiyle olan ilişkisini çok yönlü araştırmaktayım. Covid-19, insanların hızla değişen mekânsal ihtiyaçları ve daha çok iç mekânlarda vakit geçirme isteğiyle birlikte sürdürülebilir iç mekân hava kalitesinin ve sağlıklı ısı konforunun önemini artırdı. İklim değişikliği ve karbon salınımının başlıca nedenlerinden biri, ne yazık ki yapı çevre ve iç mekânları iklimlendirmek amacıyla harcadığımız enerjidir. Yaptığım bilimsel araştırmalar, enerji tüketimini en aza indiren, hatta sıfır enerji kullanımıyla doğal havalandırma ve doğal ışık stratejilerinin analiz edildiği sıvı akışkanları dinamiği simülasyonlarına, gerçek mekân sıcaklık, nem ve karbondioksit ölçümleri ve enerji performansına dayalı üç boyutlu parametrik iç mekân modellemelerine ve bu analizlerin kullanıcı ihtiyaçlarıyla olan ilişkisine dayanıyor.

Pandemiyle birlikte havalandırma ve iklimlendirme sistemlerine dair yeni çalışma alanları doğduğunu söyleyebilir miyiz?

Aslında bu sorunun cevabı hem evet hem hayır. Sağlıklı binalar ve sürdürülebilir iç mekân hava kalitesi, pandemi öncesinde de eğitim binalarının gündemindeydi. Öğrenci başarısının, konsantrasyon seviyelerinin ve dikkat seviyelerinin iç mekân hava kalitesi ve iklimlendirme sistemleriyle yakından ilgisi var. Ülkemizdeki üniversite binalarında ve ilköğretim dersliklerinde basık tavanlı, havalandırmaz ve kalabalık sınıflarda,

pencerenin soğuktan açılmadığı kış günlerinde ve ısı konforun çok yüksek olduğu sıcak yaz günlerinde iç mekân hava problemleri sıkça yaşanabiliyor. Benzer hava koşulları, öğrencilerde astım gibi kalıcı rahatsızlıklara da yol açabiliyor.

Pandemi süreci ile bu konuların iç mimarlık ve tasarım dışındaki dallar (makine mühendisliği, inşaat mühendisliği, eğitim bilimleri ve çevresel psikoloji) üzerinde kavramsal ve metodolojik etkileri giderek artıyor. Sınıf mekânları için hangi sınır değerlerin mevcut olduğu, küçük miktarlarda karbondioksitin bile insan sağlığını nasıl etkilediği, okullarda, anaokullarında ve üniversitelerde hangi özel faktörlerin dikkate alınması gerektiği gibi konular, küresel iklimlendirme sektörünün eğitim yapıları çerçevesindeki popüler araştırma konularıdır. Tasarım literatüründe ise akıllı binalar, iç mekânlar için otomasyon sistemleri, pasif bina çözümleri, enerji verimi yüksek ısı geri kazanım cihaz tasarımları gibi bina iklimi kontrolü çalışma alanları öne çıkıyor.

Az önce farklı bilim dallarına parantez açtınız. En çok hangi disiplinlerle etkileşim içinde çalışıyorsunuz?

Kuvvetli bir matematik ve geometri bilgisi ile görsel sanatlar, psikoloji ve felsefe alanlarıyla yakından ilişkili bir eğitim gerektiren mimari tasarım, aynı zamanda fiziksel çevre kontrolü, aydınlatma, renk, malzeme gibi iç mekân tasarımı konularında da derinlemesine teorik ve pratik bilgilere ihtiyaç duyar.

Mimari tasarım, mühendislik ve sosyal bilimler alanlarında gerçekleşen bir ekip çalışmasıdır. Karmaşık yapı çevrenin tasarlamasında kullanıcı davranışlarını ve duygusal durumları araştırırken çevre psikolojisiyle iş birliği yapıyorum. İç mekân hava kalitesi parametreleri olan sıcaklık, nem ve karbondioksit değerlerinin ölçümünde, sıvı akışkanları dinamiğiyle farklı mekân şemalarında dağılımının incelenmesinde makine mühendisliğiyle disiplinlerarası çalışmalarımı sürdürüyorum.

Mimarlar ve iç mimarlar yapı çevreyi şekillendirirken, mekânlar da duyu ve düşüncelerimiz vasıtasıyla bir bakıma beynimizi şekillendirmektedir. Farklı iç mimari özellikleri taşıyan mekânların insanlar üzerinde yarattığı bilişsel, fizyolojik ve duygusal etkileri incelemek ise çalışma alanlarımdan biri olan nörobilimle bağlantılı. Nöromimarlık konusunda psikoloji ve mühendislik disiplinleri ile etkileşim içerisinde çalışıyorum.

Araştırmalarınızla TÜBA-GEİP ve BAGEP ödülleri de almıştınız.

Bilim Akademisi Genç Bilim İnsanları Ödül Programı (BAGEP) ödülümü, 2017 yılında, konutlarda aktif yaşlanma için

gereken erişilebilirlik araştırmamla aldım. Erişilebilirlik, bütün bireylerin toplumsal yaşama katılabilmeleri amacıyla, yapı çevrede ve kent ölçeğinde gereken tüm fiziksel ve sosyal tedbirlerin alınmasını kapsar. Yayınlanmış standartlar ve yönetmelikler, yaşlı kadın kullanıcıların faydalanabileceği erişilebilir veya uyarlanabilir konutların tasarımına katkıda bulunsa da, ihtiyaçların odak noktasını oluşturan erişilebilirlik çalışmaları bakımından eksik kalıyor. Bu nedenle erişilebilirliği evrensel tasarım bakış açısıyla ele aldım; özellikle yaşlı kadın kullanıcılar için aktif yaşlanma sürecini konut ölçeğinde inceledim. Farklı konut bölgelerinde 60 - 90 yaş aralığındaki kullanıcıların erişilebilirliklerini önem - performans yöntemi kullanarak araştırdım; yaşlı dostu konut mimarisine yönelik tasarım önerileri sundum.

2018 tarihli Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı (GEİP) ödülümü ise ilköğretim okullarında iç mekân hava kalitesine ilişkin problemlerin değişen havalandırma koşullarına bağlı olarak belirlenmesini hedefleyen, bu problemlerin öğrenci başarısıyla ilişkisini saptayarak yeni ve mevcut okul binalarına enerji etkinliği yüksek, sürdürülebilir tasarım ve uygulama ilkeleri öneren projemle kazanmıştım. Proje literatürdeki iç mekân kalite analiz çalışmalarından farkı, konuyu öğrenci performansıyla ilişkilendirmesidir. Ayrıca proje gerçek sınıf ortamında yürütülmüştür. Gerçek sınıf ortamlarının doğasında sınıf mevcudu, süre sınırlamaları, uygun olmayan fiziksel şartlar gibi zorluklar vardır. Bu proje, değişen havalandırma koşullarının ölçüm analizlerini gerçek sınıf ortamında uygulamıştır.

Literatürde yer alan ve okullardaki iç mekân kalitesiyle ilgili olan çalışmaların çoğunlukla sıcaklık analizleri açısından yapıldığını söyleyebiliriz. Söz konusu çalışmalarda havalandırma yetersizliği nedeniyle artan sıcaklığın öğrenci başarısına etkisi göz ardı edilebiliyor. Ben de literatürdeki boşluğu enerji etkinliği yüksek ve sürdürülebilir bir bakış açısına dayanan projemle doldurmaya çalıştım. İhsan Doğramacı Vakfı Özel Bilkent İlkokulu'nda ve Bilkent Laboratuvar ve Uluslararası Okulu'nda gerçek zamanlı saha analizleri gerçekleştirdim; aynı zamanda öğrenci ve öğretmenlerin kullanıcı odaklı bakış açısıyla performans ve ihtiyaç bilgilerini toplayarak ilişki grafikleri oluşturdum.

Mekân tasarımında öncelikle kullanıcı ihtiyaçları mı öne çıkıyor?

Kullanıcı odaklı bir tasarım süreci, gerek iç mimari gerek mimari ve kentsel tasarımda, gerçek kentsel saha analizleri ile bina ve iç mekân durum tespitinden yola çıkmalıdır; teoriye şekil verecek metodolojik yaklaşımları içermelidir. Bunun sonucunda da kullanıcı

memnuniyetine yönelik yeni stratejilerin ve ontolojik kullanıcı profillerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Günümüzün teknolojik gelişmelerine rağmen, tasarımcıların, mimarların ve planlamacıların gerekli bilgiye kolay erişememesi, kuram - uygulama uyumsuzluğu ve gerçek sahadaki kullanıcı - tasarımcı etkileşimsizliğinden dolayı, kullanıcı odaklı tasarım süreci yeterince araştırılamıyor. Kullanıcı ihtiyaçlarının iç mimarlık pratiğine uygulanabilmesi için disiplinin önceliklerini ortaya çıkarabilecek, derecelendirilmiş bir bilgi destek sistemine ihtiyaç var. Mekân tasarımında kullanıcı ihtiyaçları ile akustik konfor, ısı konforu, ergonomi ve mekânsal konfora müdahale için en yüksek ve en düşük öncelikleri tanımlamak, hangi tasarım elemanlarının korunacağına veya yok sayılacağına karar verilmesi sistematik hâle gelmeli.

Bugüne dek en çok hangi konuyu anlatmaktan keyif aldınız? İleride mutlaka vermek veya oluşturmak istediğiniz bir ders var mı?

En çok keyif aldığım dönem, birinci sınıf öğrencilerine temel tasarım stüdyosu verdiğim zamandı. Stüdyo derslerinin dinamiği teorik derslerden çok farklıdır. Hem üniversite hayatına yeni başlamış gençlerle bir arada olmaktan hem de lise hayatında hiç alışkın olmadıkları, birçok doğruyu aynı anda tartıştığımız, süreç odaklı bir stüdyo eğitimiyle onları tanıştırmaktan büyük keyif almıştım. Kritik vermektense, öğrencilerin iki ve üç boyutlu yarattığı tasarımları tartışmaktan heyecan duyuyorum.

Geleceğe yönelik nöromimarlık çalışmaları şu anda çok güncel. Mimari ve sinirbilimi bir araya getiren, Mekân ve Yer Deneyimi

adlı, yenilikçi bir seçmeli ders verdim. Bu derste fiziksel çevrenin beynimizi ve davranışlarımızı nasıl değiştirdiğini teorik bağlamda işledik.

Farklı kullanıcıların beyin yapısı hakkında bilgi veren EEG, FMRI gibi görüntüleme tekniklerini katabileceğim ve sanal gerçeklikle yaratılmış metaverse dünyasının mimari mekânlarını öğrencilere tasarlatabileceğim bir dersi anlatmayı da çok isterim.

Kariyer tercihinde iç mimarlık ve çevre tasarımına yönelmeyi düşünen gençlere neler önerirsiniz?

Öncelikle keyif alacaklarsa bu branşı seçmelerini öneririm. Keyif almak ve tasarım sürecinin gerekliliklerini hayatlarının bir parçası hâline getirmek, başarıyı da beraberinde getirecektir. Bana sorulan sorulardan bir tanesi şudur: Yaratıcılık ve çizim yeteneği bu bölümü tercih etmemde gerekli midir? Biz Bilkent'te süreç odaklı bir tasarım eğitimi veriyoruz. Yaratıcılık zaman içerisinde kazandığınız, özgün bir problem çözmeye yeteneğidir; bazen tasarım problemini basite indirgeyebilmek, hatta bağlantısız algılanan bir detayı tasarıma katabilmektir.

Bu bölümü seçecek gençlere esnek düşünmenin önemini ayrıca hatırlatmak isterim. Yaşadıkları mekânları her anlamda

sorgulasınlar ve şunu unutmasınlar: İç mimarlık ve çevre tasarımı tek başına ilerleyen bir alan değildir; birçok disiplinle iş birliği içerisinde çalışmayı gerektiren bir meslektir.

Doktoranızı aldığınız bölümde öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak görev yapıyor olmak size neler duyumsatıyor?

Bilkent Üniversitesi'nde hem öğrenci hem de öğretim üyesi ve idareci olmak çok özel. Daha önce bir öğrenci kimliğiyle yer almış olduğum bölümde bugün idareci olmak, olayları çok farklı boyutlarıyla değerlendirmeme yardımcı olabiliyor. İdari görevler çok hızlı karar vermeyi gerektirirken, öğretim üyeliğinin sorumluluğu da adım adım ilerleyen bir araştırma sürecini zorunlu kılıyor. Buradaki kritik konu ise zaman yönetimi. Gündüz mesai saatlerinde idari görevlerime odaklanırken, akşamları ve hatta gece saatleri de araştırma faaliyetlerimi yürütüyorum.

Zamanı yönetirken hobilere de alan yaratıyor musunuz?

Fırsat buldukça yürüyüş ve yoga yapıyorum. Kişisel gelişim ve meditasyon kitapları okuyorum. Bitki yetiştirmeyi çok seviyorum. Doğanın insan üzerinde iyileştirici etkisi olduğuna inanıyorum.

Yasemin Afacan Kimdir?

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölüm Başkanı ve Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Yasemin Afacan, doktorasını 2008'de Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nden almıştır. 2008-2010 yılları arasında Queen's University Belfast'ın Mimarlık Bölümü öğretim kadrosunda bulunmuş, Ageing Research Grants programı kapsamında İrlanda ve Japonya ile uluslararası projeler yürütmüştür. Erişilebilir tasarım, sürdürülebilirlik, yaşlılar için kullanıcı dostu mekân tasarımı, iç mekân hava konforu ve mimari tasarım sürecinde kullanıcı ihtiyaçları konularında Design Studies, Applied Ergonomics, Building and Environment, Ageing and Society gibi dergilerde makaleleri yayımlanmıştır. İç Mimarlık Stüdyosu, İç Mekânlar İçin Sürdürülebilir Tasarım, Mekân ve Yer Deneyimi derslerini veren Dr. Afacan, ayrıca üniversitenin disiplinlerarası nörobilim yüksek lisans ve doktora programları öğretim üyesidir. 2014'ten bu yana International Society of Gerontechnology'nin yönetim kurulu üyesi olan Dr. Afacan, BAGEP ve TÜBA-GEİP ödülleri sahibidir.

bir başarı öyküsü

“Teknoloji, pandemiyle birlikte temel ihtiyaçlar arasına girdi.”

Teknosa Genel Müdürü Sitare Sezgin (İşletme 1997), profesyonel hayatının yapı taşlarını dergimizle paylaştı.

İlk olarak eğitim geçmişinizi sorabilir miyiz?

İzmir Amerikan Koleji mezunuyum. Bilkent İşletme'den mezun olduktan sonra UMIST - Manchester Business School'da finans ağırlıklı işletme yüksek lisans eğitimimi tamamladım.

Bilkent'ten sonra kariyeriniz nasıl biçimlendi?

Öğrenciyken hayal ettiklerimi tek tek gerçekleştirdiğim bir kariyer yolculuğum oldu. Çok çalıştım, hayallerimin peşinden koşmaktan hiç vazgeçmedim. Yenilikçi, geleceği parlak kurumların ve girişimlerin yönetiminde rol aldım. Bugün de yeni nesil perakendeciliği şekillendiren Teknosa'nın genel müdürlüğünü üstlenmekten hem heyecan hem mutluluk duyuyorum.

İş hayatıma 1999'da Bain & Company'de danışmanlıkla başladım; sonrasında The Boston Consulting Group'ta kıdemli danışman pozisyonunda çalıştım. Çeşitli sektörlerden önemli şirketlerin inovasyon ve

büyüme projelerinde danışmanlık yaptım; farklı iş kollarının ve şirketlerin dinamiklerini tanıdım, büyüme yolculuklarına tanıklık ettim. 2004'te ise Sabancı Topluluğu'na katıldım.

Sabancı Holding bünyesinde hangi şirketlerde ve görevlerde bulundunuz?

Sabancı Holding Perakende Grup Başkanlığı'nda strateji ve iş geliştirme müdürü, Akbank'ta yeni ürün ve kanal geliştirme bölüm başkanı olarak görev aldım.

2011-2018 yılları arasında Boyner Grup'ta yöneticilik yaptım. Bu süre zarfında Sabancı Topluluğu'na bağlı Carrefoursa ve Avivasa'da bağımsız yönetim kurulu üyesi olarak da yer aldım.

Şubat 2018'de Akbank'ın e-para şirketi AkÖde'ye genel müdür ve yönetim kurulu üyesi unvanıyla atandım. 1 Eylül 2021'den bu yana Teknosa'da genel müdürlük görevini yürütüyorum. 2004 - 2009 yılları arasında Sabancı Holding'de, Teknosa büyüme stratejisini oluşturan ekipteydim. Holdingde

yönettiğim şirketlerde de Teknosa ile ortak çalışmalar yapmıştım. İlerleyişine bizzat tanıklık ettiğim Teknosa ailesinin tekrar bir parçası olmaktan çok mutluyum.

AkÖde'deki tecrübenizden yola çıkarak size finansal teknolojilerin günümüz endüstrilerine etkisini sorabilir miyiz?

Dijitalleşme uzun süredir şirketlerin stratejik yol haritasında önemli bir gündem maddesi. Örneğin, kuruluşundan başlayarak görev yapmış olduğum AkÖde'de Tosla uygulamasını hayata geçirmiş, gençlerin finansal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bu yeni nesil platformla kısa sürede milyonlarca indirme sayısına ve müşteriye ulaştık.

Müşterilerin artan ve hızla değişen beklentilerine cevap vermek için farklı sektörlerdeki birçok şirket dijital dönüşüm yolculuğunu zaten başlatmıştı. Bu konuda yatırımlar sektörden sektöre farklılık gösteriyor ve artıyordu. İçinde bulunduğumuz pandemi süreci ise tüm dünyada dijitalleşmeye yeni bir boyut ve ivme kazandırdı. Tüketiciler, finansal hizmetler alanında bankacılık

Bu gündemle birlikte elektronik ve teknolojik ürün perakendeciliğinin rotası sizce nereye doğru çevriliyor?

Pandemiyle birlikte teknoloji daha net bir şekilde temel ihtiyaçlar arasına girdi. Uzaktan eğitim, evden çalışma, e-ticaret gibi konular hayatımızda daha çok yer kaplamaya başlayınca teknolojiye erişim daha kritik bir konuma geldi. Perakende sektöründe Covid-19 kaynaklı zorluklar yaşansa da alışverişin özgürleştiği ve hızlanan dijitalleşmenin yeni fırsatlar doğurduğu bir gelecek önümüze serildi; faaliyet gösterdiğimiz tüketici teknolojisi ürünleri pazarının potansiyeli de yükseldi. Türkiye’de son 10 yılın en yüksek büyümesini 2020’de kaydetmiş ve 89 milyar TL’lik ciro değeri elde etmiş olan bu pazar, 2021’de %27 büyüyerek 113 milyar TL’lik hacme ulaştı.

Sektörümüzde en hızlı değişim e-ticarete yaşandı. Özellikle sağlık tedbirleri nedeniyle mağazaların kapalı olduğu dönemler, tüketicilerin kalabalıktan kaçınma istekleri, evden konforlu alışveriş olanakları ve ürünlerin çeşitliliği de büyümeyi tetikledi. Araştırmalar, dünyada internet kullanan her 5 kişiden 4’ünün e-ticarete yöneldiğini gösteriyor. GFK verilerine göre Türkiye’de teknoloji ürünlerindeki internet satışları %41 arttı. Çevrimiçi satışların toplam satışlar içindeki payı ise %14’e yaklaştı. Burada çok güçlü bir potansiyel var.

Teknosa, pazarın ve e-ticaretin gelişimine paralel olarak fiziksel mağaza ve insan gücüyle birleştirilmiş, dijital bir elektronik perakendeciye dönüşüyor. Bu dijital dönüşümde sektör için bir ilk olan Teknosa pazaryeri ile internet sitemizde müşterilerimizin teknolojiye dair arayabileceği tüm ürün ve hizmetleri sunmayı hedefliyoruz.

Birçok farklı sektörde deneyim kazanmış olmanız iş yaşantınıza nasıl yansıyor?

Kariyerim boyunca özellikle perakendecilik, hizmet ve yeni nesil ödeme sistemlerini de kapsayan finansal hizmetler alanlarına yoğunlaştım. Pek çok ilki, yeniliği ve dönüşüm projelerini deneyimli ekiplerle birlikte hayata geçirme şansını buldum. Sabancı Holding, Boyner ve Akbank gibi güçlü kadın liderlerin yönetiminde olduğu kurumlarda çalıştım. Rol model konusunda çok şanslıydım. Tüm bu etkileşimli süreç, iş hayatında atacağım her bir adımda bana yol gösterdi.

Yöneticiler üst düzey yönetim konularına ilerlerken hangi yetenek ve düşünce setlerini güncellemeli?

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün “Lider, önde yürüyen değil, yol gösteren olmalıdır.” sözü daima pusulam olmuştur. Değişimin bu kadar hızlandığı bir dünyada şirketlerin esnek, yenilikçi, cesur, katılımı teşvik eden, sürdürülebilirlik ekseninde büyümeye odaklanmış liderlerle fark yaratacağını düşünüyorum. Duygusal zekânın ve sosyal becerilerin önemi artıyor.

Liderlerden yaşadıkları toplumun ve dünyanın nereye gittiğini, insanların ihtiyaçlarını ve sürdürülebilir bir yaşamın gerekliliklerini iyi anlamaları, bir anlamda geleceği bugünden tasarımları bekleniyor. Bu da çeşitliliğin ve yeni fikirlerin yönetsel süreçlere katılımıyla mümkün. Bu bağlamda, özellikle kadınların ve gençlerin yönetim seviyelerinde fikirleriyle katkıda bulunmalarına ve daha aktif rol almalarına çok önem veriyorum.

Teknolojide Kadın Derneği’nin kurucularından ve etik komitesi üyelerindensiniz. Teknosa’da da benzer çalışmalar yürütüyor musunuz?

Bir kadın yönetici kimliğiyle sivil toplum kuruluşlarında etkin görevler almayı önemsiyorum. Teknolojide Kadın Derneği’nde teknolojide kadın çeşitliliğini artırmak için fen, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarında okuyan genç kızları ve teknoloji sektöründe çalışan kadınları destekleme amacını taşıyoruz.

Daha güçlü ve eşit bir gelecek için önceliklerimizden biri toplumsal cinsiyet eşitliği. Daha çok kadın çalışanı şirketimize çekecek, kariyer yollarını açacak ve daha fazla yöneticilik rolü almalarını sağlayacak adımlarımızı güçlendiriyoruz. Ne mutlu ki Teknosa merkezinde kadın çalışan oranımız ilk kez %50’yi geçti. Kadın yöneticilerimizin oranı da bu yıl %38’e ulaştı.

Şirketimizde kadın liderlerin yetişmesine odaklanırken, kadınların hayata etkin katılımı ve dijital dünyaya uyumu adına toplumsal projeler de yürütüyoruz. 2007’den bu yana Habitat Derneği ile sürdürdüğümüz Kadın İçin Teknoloji projesinde 22 bini aşkın kadına dijital okuryazarlık eğitimi verilmesine katkı sağladık. Genç gönüllüler, katılımcılara e-hizmetler, sosyal medya, güvenli internet ve ofis programları çatısı altında farklı modüllerde eğitimler veriyor.

dinamikleriyle geliştirilen bir dijital üründen ziyade, dijital dünyanın dinamikleriyle geliştirilmiş bankacılık ürünlerine ihtiyaç duyuyorlar. Bankacılık sistemi ile finteklerin ortak işler yapacağını, kullanıcı dostu yeni yapılanmaların gelecekte daha da artacağını öngörüyorum.

Koronavirüs salgını iş ve insan kaynağı modellerinizi başka hangi yönlerden etkiledi?

Pandemiyle beraber müşterilerin beklentileri de derinleşti. Tüketiciler, hızlı ve kaliteli servis, her yerden erişim ve benzersiz bir müşteri deneyimi istiyor; kendilerine sunulan özel önerilere ilgi gösteriyor. Biz de bu doğrultuda derinlemesine müşteri verisiyle daha kişisel ve kapsamlı bir müşteri deneyimi yaratmaya odaklanıyoruz. Müşteriyi istediği ürünle, istediği kanalda, doğru zamanda, kolay, süratli ve en verimli şekilde buluşturmak amacıyla tüm temas noktalarında pek çok parametreyi takip ediyor, beklentilere göre yenilikler hayata geçiriyoruz.

Belirsizliklerin arttığı, değişimin böylesine hızlandığı bir dönemde önceliğimiz, esnek ve çevik şirket yapımızı, bu çerçevede en değerli varlığımız olan insan kaynağımızı korumak. Yetenekleri bünyemize çekmek ve kültürel dönüşümü sağlamak için insan kaynağı ve teknoloji yatırımlarımızı en üst seviyede yapmaya devam edeceğiz.

Geçtiğimiz yıl, Sabancı Vakfı ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) iş birliğiyle, şiddet mağduru ve teknolojiye erişimi kısıtlı kadınlara yönelik bir toplumsal farkındalık ve dayanışma hareketi de başlattık. Bu kapsamda herkesi, kullanmadıkları akıllı telefonları bağışlamaya ve şiddet gören kadınların seslerini duyurmasına katkı sağlamaya davet ediyoruz. Bağışlanan telefonların tamir ve bakımlarını

Teknosa mağazalarında yaptıktan sonra kadınlarımıza ulaştırılması için TKDF'ye yolluyoruz.

Profesyonel ve toplumsal faaliyetlerinizin yoğunluğundan hobilerinize vakit ayırabiliyor musunuz?

İş ve özel yaşam dengesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yoğun iş temposunda toplantılar ve seyahatler

vaktimin büyük bir kısmını alsa da sosyal yaşantıma, aileme ve arkadaşlarıma zaman ayırmaya özen gösteriyorum.

Tarihe ve sanata çocukluğumdan beri meraklıyım. Yeni yerler keşfetmeyi, fotoğraf çekmeyi, sinemaya ve tiyatroya gitmeyi çok seviyorum. Spor da hayatımın önemli bir parçası; en yoğun zamanlarımda bile uykudan fedakârlık ederek sporu aksatmamaya çalışıyorum.

Üniversite sonrasında kendi kendime bir söz vermiştim; her sene yurt içi veya yurt dışında hiç görmediğim 3 yeni yeri görme hedefi koymuştum. İlk kez 2020'de pandemi nedeniyle sözümü tutamadım. 2021'de ise hedefime tekrar ulaştım.

Seyahatlerinizde en çok nerelerden etkilendiniz?

En çok beğendiğim yerlerin başında Kamboçya ve Mısır'ı sayabilirim. Kamboçya'nın doğal güzellikleri, tapınakları ve yaşadıkları zorluklara rağmen mutlu ve güler yüzlü halkı beni çok etkiledi. Dünyanın en önemli uygarlıklarından Mısır'ı ise boydan boya 3 kez gezdim. Mısır deyince aklımıza genelde piramitler gelse de Luxor, Aswan ve Krallar Vadisi'ni gezmekten çok keyif almıştım.

Avrupa'da ise İtalya ve İspanya'nın bende ki yeri ayrıdır. Her ikisine de pek çok kez gittim. Neredeyse her yerini gezdiğim bu iki ülkede şehirlerin tarihi dokularına, müzelerine, kültürel zenginliklerine ve yeme içme kültürlerine hayranım.

Söyleşişi Bilkent Üniversitesi'ne yönelik görüşlerinizle kapatmak ister misiniz?

Prof. İhsan Doğramacı'nın Türk eğitim dünyasına büyük katkısı, ülkemizin ilk vakıf üniversitesi Bilkent, kurulduğu günden bu yana yükseköğretimdeki farkını hem yurt içi hem de uluslararası platformlarda ortaya koyuyor. Üniversite sınavında dereceye girerek kazandığım Bilkent'te tam burslu okudum. Eğitimin, akademik kadronun ve öğrencilerin kalitesiyle, geniş kampüs olanaklarıyla harika bir üniversite hayatı geçirdim.

İş dünyasında da çok sayıda Bilkentli ile çalıştım ve çalışmaya devam ediyorum. Sevgili yeğenim de Bilkent mezunu. Gururla mezunuyum dediğim üniversitemin geçmişte olduğu gibi gelecekte de nice başarılarla imza atacağına eminim.

“Diplomaside bilgi güçtür.”

T.C. Duşanbe Büyükelçisi Emre Zeki Karagöl (Uluslararası İlişkiler 1994) ile diplomasi üzerine sohbet ettik.

Diplomatik kariyer hedefiniz hangi zamanlara dayanıyor?

İlkokuldan ortaokula geçtiğim dönem olabilir. Mesleği aklıma sokan ilk kişi babamdır. Bahsettiğim dönemler 70'lerin sonuydu. Babam, zamanında Fulbright bursu kazanarak Lozan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde okuma hakkını, görevli doktorun sağlık raporunda yaptığı bir hata sonucu kaybetmişti. Sonrasında farklı bir kariyere yönelip çok başarılı bir çocuk nörologisi profesörü olduysa da çocukluğumda diplomatlığın güzel yönlerini bana hep anlatmıştı.

Bir de ASALA terör örgütünün 70'li ve 80'li yıllardaki eylemlerini ve tek kanal TRT'de gün gün yayımlanan terör davalarını net hatırlıyorum. Cezaların caydırıcı olmamasının da etkisiyle diplomatlarımızı sık sık hain suikastlara kurban veriyorduk. Fransa başta olmak üzere batılı ülkelerin katillere verdiği komik cezalar, bu haksızlığa bir tepki olarak diplomat olma fikrini aklıma sokmuştu.

Birçok insan, diplomatların yurt dışında bir resepsiyondan diğerine giden insanlar olduklarını zanneder. Aslında bir diplomatın hayatı bundan çok farklıdır ve mesleğin birçok güç yanı vardır. Uzun yıllar namlunun ucunda yaşamış ve birçok şehit vermiş bir mesleğin ve kurumun temsilcisiyim; bu kuruma aidiyetimden gurur duyuyorum.

Diplomasi kariyerinizin büyükelçiliğe uzanan satır başlarını öğrenebilir miyiz?

Bu mesleğin güzelliği, uzun soluklu bir süreçte, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde sizi yetiştirmesidir. Bakanlıkta ne kadar farklı birimde çalışırsanız ve ne kadar pişerseniz, geleceğin fırtınalı günlerini o denli donanımlı karşılırsınız. Üniversitenizin size sağladığı altyapının üzerine mesleki bilgi ve tecrübeyi kattığınızda yıllar içinde bir büyükelçiye evriliyorsunuz. Bu açıdan, Bilkent mezunu olduğum için kendimi hep şanslı hissettim.

Türk hariciyesinde, bazı Anglosakson ülkelerin sistemlerinin aksine, bölgeselleşme sistemi yoktur. Yani dünyada herhangi bir kıtaya atanabilirsiniz; bu atama da sadece belirli bir coğrafyayı değil, dünyayı tanımanıza vesile olur. Ben de her zaman doğru bir sisteme sahip, iyi bir kurumda çalıştığımı düşünmüştüm.

Dışişleri Bakanlığı, sert kuralları olan bir okuldur. Mesleğe başlayan genç bir memur, ilk günden itibaren gelişmeye başlar. Benim bakanlık içi gelişme sürecim de Konsolosluk Genel Müdürlüğü'nde, 1994'ün son günlerinde başlamıştı. Kariyerim boyunca, yurt içinde Çok Taraflı Konulardan Sorumlu Müsteşar Yardımcılığı, Güney Asya Genel Müdürlüğü, Protokol Genel Müdürlüğü gibi birimlerde, Doha - Katar, Zagreb - Hırvatistan, Taşkent - Özbekistan, Saraybosna - Bosna-Hersek, Viyana - Avusturya gibi yurt dışı misyonlarda bulundum. Şimdiki durağım ise Duşanbe - Tacikistan.

Tacikistan'a atanma süreciniz nasıl gelişti?

Biz düzenli olarak iki yıl yurt içinde, dört yıl yurt dışında görevlendiriliriz; ancak büyükelçilik görevi öncesi ülkeye dönüşünüzde, merkezde nispeten daha uzun

kalırsınız. Bunun nedeni, daire başkanlığı ve genel müdür yardımcılığı görevlerinde bulunarak sonrasında büyükelçiliğe atanacak olmanızdır.

Büyükelçiliğimden önceki merkez görevimde beş buçuk sene Protokol Genel Müdürlüğü'nde çalıştım. Heyecanıyla, koşturmacasıyla ve insani ilişkileriyle, hayatımda en keyif alarak çalıştığım dönemdir. Dönemin genel müdürü, büyükelçi Şevki Mütevellioğlu'nun öğretmenliğini de unutamam.

Sürekli uçakta yaşadığınız, bir görev bitince dünyanın başka bir noktasında başka bir göreve koşturduğunuz bir pozisyondu. Protokol genel müdür yardımcısı oluşumu New York havalimanında, Tacikistan'a büyükelçi olarak atanmamı ise Bakü'de bir otel lobisinde öğrenmiştim.

Tacikistan'daki ilk izlenimleriniz nasıldı?

Tacikistan, ülkemizde az tanınan, ya Sovyetler Birliği konulu kitaplarda kısaca bahsi geçen ya da iç savaşına ilişkin biraz bilgi bulunan bir ülke.

Burada Türklere karşı büyük bir sevgi var; tanıştığınız hemen her Tacik vatandaşında bu sevgiyi hissediyorsunuz. Başkentteki yabancı restoranların çoğunluğu Türklere ait. Birçok Tacik genç, dil öğrendikten sonra Türk üniversitelerine kayıt yaptırmak istiyor.

Tacikistan, turizmini canlandırmak isteyen, dünyaya açılma yolunda adımlar atmaya çalışan bir ülke; fakat haftada iki sefer İstanbul-Duşanbe uçuşuyla iş insanı ya da turist çekmeniz çok güç. Mesaimin kayda değer bir kısmını, Tacik yetkilileri THY uçuşlarının arttırılmasına ikna etmeye harcıyorum.

Tacikistan'ın beş yıllık kalkınma programı kapsamında ilişkilerin güçlendirileceği öncelikli ülkeler arasında Türkiye de var. Mart 2021'den bu yana çoğunluğunu benim ve ekibimin canlandırdığı 100'e yakın konuyu ve iş birliği maddesini takip ediyoruz.

Tacikistan'daki etnik çeşitlilik diplomatik çalışmalarımıza nasıl yansıyor?

Sovyetler Birliği gibi Tacikistan'da da farklı etnik gruplar var. Ülkenin kültürel zenginliğini bu olgu oluşturuyor. Ülkede Rus, Özbek, Pamir, Kırgız etkilerini görebiliyorsunuz. Tabii ben esas ilgilendiren etnik topluluk Türkler. Altıncı ve on altıncı yüzyıllarda iki farklı Türk kavmi göçünde Tacikistan'ın farklı bölgelerine yerleşen Türk grupları olmuş. Bugün kendini Türk olarak tanımlayan, hatta evlerinde Türk bayraklarıyla yaşayan bir grup Türk asıllı Tacik vatandaşı var. Bu insanların kimlik kartlarında Türk ibaresi de yer alıyor. Hatta Duşanbe'ye 40-50 km mesafede bulunan ve Türkler tarafından kurulmuş olan Türkabad köyünü, zorlu bürokratik izin süreçlerinden sonra ziyaret edebilmiş ilk Türk büyükelçisiyim. Ülkede Türk kökenli arayışlarımı yılmadan sürdürüyorum.

Tacikistan, Enver Paşa'nın Anadolu'dan ayrıldıktan sonraki son durağı. Sovyetler Birliği'ne karşı bölgenin kurtuluş mücadelesine büyük destek vermiş olan Enver Paşa'nın mezarı, 1922'den 1996'ya dek orada kalmış ve 1996'da dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in isteğiyle Türkiye'ye taşınmış. Enver Paşa'nın yanında çarşıhan Miralay Faruk Bey ve Tacik destekçisi Devletmend Bey'in mezarlarını ise köylüler bugün özenle koruyorlar. Hayalimde o bölgenin Türk ziyaretçilere açılması var. Nisan 2021'den beri bölgeyi ziyaret talebime yerel yetkililerden yanıt beklemekteyim.

Türk topluluklarının ülkedeki sosyal rolünü nasıl yorumlarsınız?

Tacikistan'da iç savaşın yaşandığı 1992-96 döneminde bile iş insanlarımız ülkeden ayrılmayı düşünmemişler, hatta yatırım yapmaya devam etmişler. Türk yatırımcı sayısı bugün diğer Orta Asya ülkelerinden az olmasına rağmen Anadolu Grubu,

Akia Avesto, Beta Çay, Evyap ve THY gibi firmalarımız sektörlerinde lider konumda, bölgedeki Türk restoranları da aynı şekilde.

Ülkenin daha çok yatırım çekebilmek için kat edeceği önemli bir mesafe var. Bu durum, özellikle batılı şirketleri yatırım fikrinden caydırıyor. Ülkedeki temel yatırımcılar Türk, Çinli ve Rus şirketler. Uluslararası şirketler arasındaki sert rekabet koşullarının oluşmamış olmasından ötürü, Türk iş dünyasının Tacikistan'a ilgi göstermesi için uygun zamanlardan geçiliyor. Sağlık, ilaç sanayi, tarım, madencilik, enerji, otomotiv yedek parça gibi sahalarda yapılacak çok iş var. Bu amaçla Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu gibi çatı kuruluşları, münferit şirketlerimizi, farklı şehirlerin sanayi ve ticaret odalarını Ticaret Müşavirliği'mizle birlikte bilgilendirmeye ve cesaretlendirmeye çalışıyoruz. Yavaş da olsa sonuç almaya başladık.

Türkiye'nin Tacikistan'la olan ilişkileri hangi çerçevede şekilleniyor?

Türkiye, Tacikistan'ı 30 yıl önce ilk tanıyan ülkeler arasındadır. O dönemden bu güne birçok konuda işbirliğimiz devam ediyor. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in iç savaş sürerken Tacikistan'a yaptığı 1996 tarihli resmi ziyaret, Tacik devlet yetkilileri tarafından hâlen minnetle hatırlanıyor.

Bugüne gelirse, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ile Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahman arasındaki sinerji ve iş birliği anlayışı, ilişkilerin gelişiminde bir motivasyon kaynağı. Karşılıklı ticaret hacminin bir milyar dolara çıkarılması yönünde çalışmalarımız sürüyor. Uluslararası adaylıklarda iki ülke birbirlerinin adaylarını destekleme geleneğine sahip. Bunun dışında ekonomi, yatırımlar, tarım, kültür, kurumlararası iş birliği gibi alanlarda müzakereleri yıllardır süren 40 farklı anlaşma var. Bu durum, kat etmemiz gereken yolun uzunluğunu gösteriyor.

Doğrusunu söylemem gerekirse, Tacikistan'da beni en çok zorlayan ve mesafe almakta zorlandığım konular kültür ve eğitim. Yine de geleceğe yönelik iyimserim. Özellikle Tacik üniversiteleriyle geliştirdiğimiz yapıcı bir iletişim var.

Birçok farklı ülkede çalışarak kazandığınız deneyimler profesyonel ve sosyal yaşamınıza nasıl bir perspektif getirdi?

Sanırım o deneyimi, özellikle Protokol Genel Müdürlüğü'nde görevliyken, 50'yi aşkın ülkede yaşadım. Bulunduğum her ülkede çalışma kültürüne, nasıl müzakere yapılması gerektiğine, kültürlerin zayıf ve güçlü yanlarına dair fikirlerim oluştu. Bu açıdan çok şanslı olduğumu düşünüyorum.

Japonların ve Çinlilerin sürprizlerden hiç hoşlanmadıklarını ve kelimenin tam anlamıyla 24 saat çalıştıklarını, İngilizlerin bir yandan yüzünüze çok kibar görünüp bir yandan da isteklerini dikte edici yöntemlerle yansıtılabildiklerini, Almanların çözüm için misafir heyetin kültürünü anlamaya çaba sarf ettiklerini, Amerikalıların değişen durumlara göre hızlı ve pragmatik önlemler alabildiklerini, Afrika'da tüm sorunlarınızın insani ve yakın ilişkilerle çözümlenebildiğini, Rusların çalışma yöntemlerinin ise bize ne kadar benzediğini gözlemledim.

Bu görevleriniz esnasında ilginç anılar yaşadınız mı?

Hemen aklıma gelen bir tane anlatayım. İstanbul'a gelecek devlet başkanlarının ziyaretleri için kiralanan araçların şoförleri Ankara'dakiler kadar tecrübeli olmazlardı; nasıl davranmaları gerektiğine dair önceden bilgi vermemiz ve hareketlerini sürekli takip etmemiz gerekirdi. Bir seferinde, sanırım 2018'di, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'i İstanbul havalimanında karşılayacaktık. Putin uçaktan indikten sonra, yerde bekleyen resmi yetkililerle tanıştıracak, hızla araçlara geçilerek Cumhurbaşkanımız ile görüşeceği mekâna gidilecekti. Uçak zamanında gelmişti; tüm senaryomuz yolunda gidiyordu. Devlet başkanı seviyesindeki heyetlerde kural, konvoyun başındaki protokol aracında oturan protokol görevlisinin, devlet başkanının aracına geçtiğinden ve heyetin araçlarına bindiğinden emin olması ve sonrasında güvenlik aracına verdiği işaretlerle konvoyun hareket etmesidir. Ben de herkesin araçlarına geçtiğinden ve bavulların yüklendiğinden emin olduktan sonra işaret etmek üzereydim ki küçük bir detay fark ettim. Konvoyun önünde bulunan kendi protokol aracımın şoförü yoktu. Başkan Putin araçta, heyet üyeleri araçta, polisler hazır, ama hareket edemiyoruz!

Panikle uçağa koşturduğumu, apronda şoförü aradığımı, bu sırada arkamdaki polis araçlarının gürültülü bir şekilde siren çaldıklarını ve hareket etmek

için sabırsızlandıklarını hayal meyal hatırlıyorum. Sabırsızlanan bir tek polislerimiz değil, ayrıca Putin'di. Hayatımın bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçtiği o kısa panik ve koşuşturmaca sonunda şoförümüzü buldum. Kendisi Rus başkanlık uçağının karşısına geçmiş, hiçbir şeyi umursamaz şekilde, belki de sosyal medyaya koymak için cep telefonuyla kendi fotoğrafını çekmeye çalışıyordu!

Bir üst düzey diplomatın taşıması gereken başlıca nitelikler sizce hangileridir?

Öncelikle çok farklı konularda donanımlı olmanız beklenir. Gittiğiniz ülkedeki başarınıza yön verecek önemli bir unsur, iyi bir diplomat ve büyükelçi olabilmeniz adına, o ülkenin kültürüne ve günlük yaşantısına hâkim olmanızdır. Diplomaside bilgi güçtür; kuracağınız temaslar ile çevrenizdeki birçok insandan yaptığınız işe ilişkin değerli bilgiler kazanabilirsiniz.

Görevli gittiğiniz her ülkede, ofiste oturmak yerine, tanıştığınız insanlarla dışarı çıkarak bir bakıma hem sosyal hem işe yönelik bir iletişim kurabilirsiniz. Bunun şartı, karşıdaki insanın kültürünü bilerek onunla doğru frekansı tutturaktır. Örneğin, bir Amerikalı ile oturup sohbet ettiğinizde caz müziğine, Amerikan futboluna ya da Amerikan edebiyatına hâkim olmanız sizi bir adım öteye götürecektir.

Bizim mesleğimizin bir diğer özelliği de kendinizi bir anda kalabalığın önünde, bazen düşmanca bakışlar altında, elinizde mikrofon, bir soru sorarken veya ülkenize yönelik bir soruyu veya eleştiriyi yanıtlarken bulabilmenizdir. Mesleğe yeni girmiş bir memurun da, büyükelçi seviyesinde bir diplomatın da sıklıkla karşılaştığı bir durumdur bu. Ülkemizin dış politikasına ait temel konulara, yabancı dile ve toplum önünde konuşma refleksine hâkim olarak bu gibi durumlarda başarı sağlayabilirsiniz. Bunlar da tahmin edersiniz ki zaman içinde gelişen melekelerdir. Genç arkadaşlar unutmayın: Haklı ve hayati davalarımızı başarıyla anlatmanın yolu, salonda bulunan kitleyi etkilemek ve ikna etmekten geçer. İnsanları bir kağıdın üzerindeki klişe cümleleri okuyarak etkilemeniz biraz zordur. Mutlaka toplulukların önünde konuşma özelliğinizi geliştirin. Bu da bizim meslekteki pişme sürecinin bir parçasıdır.

Bir büyükelçinin günlük ajandasında neler yazar?

Keşke düzenli bir ajandamız olabilseydi! Diplomaside son dakika değişiklikleri çoktur. Diploması tam anlamıyla 24 saat yaşayan bir meslektir. Bazen mesleğe yeni giren arkadaşlar neden 9'da gelip 6'da çıkamadıklarını sorgulayabilirler. Oysa dünyadaki gelişmeler ve uluslararası diploması saat 6'da bitmez.

Gençlerin gözlerini de korkutmayayım, çok da zevkli bir meslektir bizimkisi. İşinizi yaparken genel kültürünüzü ve hayata bakışınızı geliştirebilecek insanlarla tanışır ve ömür boyu sürecektir arkadaşlıklar kurarsınız. Her insanın size farklı bir dünya sunduğunu düşünürseniz, ne kadar büyük bir zenginlik olduğunu anlarsınız. Böyle bir olanağın başka mesleklerde nadiren yakalanabileceğini düşünüyorum. Ben de bugüne kadar mesleğin bu yönünü olabildiğince zorladım; mümkün olduğunca çok insanla tanışmaya gayret gösterdim.

Bizim meslekte insanlara karşı açık olmanız beklenir. İnsanlar genelde sizinle iletişim kurmak isteyecek; sizi ya dışarıda bir şeyler yemeğe ya da evlerine davet edecektir. Bu ilgi, sizin vereceğiniz karşılığa göre sürer veya biter. Genç arkadaşlara sosyal olmalarını, temsile uygun evler tutmalarını ve evlerini açmalarını tavsiye ederim. Sadece ofiste oturarak, yerel gazetelerin Türkiye hakkında yazdıklarını takip ederek ne başarı sağlarsınız ne de mesleğinizden keyif alırsınız.

Sorunuza tekrar gelirsek, ajandamızda en geniş yeri resmî makamlar ve yetkililerle temaslar kaplar. Yerel yetkililerle temaslarımız sıkıdır. Her iki ülkeyi ilgilendiren ve büyükelçi olarak takip ettiğiniz konularda, bulunduğunuz ülkenin görüşlerinin hızla öğrenilmesi ve Ankara'ya bildirilmesi gerekir. Sanat, kültür, spor çevreleriyle temaslar da mesleğimizin zevkli birer parçasıdır.

Bilkent sizi meslek hayatınıza nasıl hazırladı?

Dolu bir üniversite hayatı geçirdiğimi söyleyebilirim. Bir fırsatım daha olsa, o dört yılı tekrar yaşamak isterim. Harika akademisyenlerimiz vardı; diğer okullardan farklı olarak bizleri hayata hazırlayan birer rehber gibiydiler. Rahmetli Oral Sander, Nur Bilge Criss, Serdar Güner gibi minnetle hatırladığım hocalarım sayesinde, hayata ne kadar donanımlı hazırlandığımızı sonraları fark ettim. Bilge hocanın liseden yeni mezun olmuş bizlere meslektaşları gibi davranmasını, ödevler için kütüphaneden araştırma yapmamızı teşvik etmesini unutamam.

Üniversitenin kütüphanesi zaten okul içinde okul gibiydi. Duşanbe'ye gideceğimi öğrendiğimde soluğu kütüphanede almıştım. COVID-19 kısıtlamalarına rağmen Bilkent bana özel izin çıkartmıştı. Okuluma müteşekkirim.

Dışişleri Bakanlığı'na girdiğim 1994'te mezunlarımız Nüket Küçükkel (Uluslararası İlişkiler 1991) ve duayenimiz Bilkentli ilk büyükelçi Ahmet Ergin (Uluslararası İlişkiler 1992) dışında Bilkentli yoktu. Yanlış bilmiyorsam bakanlığa sınıf arkadaşlarımla giren üçüncü grup Bilkentliyim. Şu anda bakanlıkta birçok genç Bilkentlinin görev yaptığını memnuniyetle duyuyorum.

İş dışında kalan vakitlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu meslekte hobi sahibi olmazsanız, özellikle yurt dışında zorlanabilirsiniz. Düşünsenize, tamamen yabancı olduğunuz bir ortamda hayatınızın en azından iki yılını geçirmeniz bekleniyor. Çevre oluşturunca kadar sizi hobileriniz kurtarır; hatta kimi zaman yeni bir çevre oluşturmaya bile vesile olur.

Hobilerimin başında Rusça öğrenmek geliyor. Neredeyse her sabah 6'da kalkarak Rusça programları takip ediyorum. Öğrenmesi en zor lisanslarından biri olduğunu söylemeliyim. Ayrıca, Tacikistan müthiş bir fotoğraf ülkesi. İnsanların fizyonomileri, kıyafetlerin renkleri ve kullanılan desenler büyüleyici. Pamir Dağları'nın fotoğraflarını çekmek istiyorum; ancak ülke içi ulaşım biraz sıkıntılı olduğundan henüz gitme fırsatını yakalayamadım.

Yıllardır devam ettirdiğim bozuk para koleksiyonum var. Tacikistan'da pek sürdüremediğim siyasi fotoğraflar koleksiyonumu özellikle İstanbul ve Viyana antikacılarında zenginleştirmiştim. Başta koşu olmak üzere spor da hayatımın olmazsa olmazı.

Büyükelçilik binasına ait kalıcı birkaç eser de bırakmaya çalışıyorum. İşadamlarımızın desteğiyle, 80 yıllık büyükelçilik binamızda bir açık hava etkinlik sahası ve TÖMER'in 1.000'i aşkın Tacik öğrencisine bir kütüphane yarattım. Sanırım boş durmak bana göre değil.